

Naturformidling i havkajak - erfaringer og gode råd.

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Målgrupper for havkajakformidling	4
Praktiske og sikkerhedsmæssige overvejelser og andre tips, gode råd mv..	6
Om ansvar, forsikring og uddannelse mv..	10
Kajakkerne - gode formidlingskajakker	12
Naturformidling med havkajak	13
Annoncering og pressedækning	14
Udviklingsområder for havkajakformidling	14
Økonomien i havkajakformidling	15
Litteraturliste	16
Bilag	17

Allan Guido Nielsen

Indledning

Arbejdsgruppen, der har arbejdet med at samle erfaringerne omkring naturformidling i havkajak, blev nedsat på temadagen om havkajakformidling den 18. september 2008.

Gruppen har bestået af følgende naturvejledere: Ole Sørensen (OS) Odder Museum, Anne Katrine Blond (AKB) Fjordhuset i Karrebæksminde, Vibe Søndergaard Jensen (VSJ) Holstebro Kommune, Torbjørn Tarp (TT) Ringkøbing Museum og Lars Borch (LB) Ungdomsringen og Efterskolerne.

Visionen i arbejdsgruppen har været, at samle de eksisterende erfaringer og viden inden for naturformidling i havkajak i Danmark i et samlet skrift.

Denne viden og disse erfaringer vil derigennem blive gjort tilgængelige og diskuterbare, så de kan indgå i et videre udviklingsarbejde inden for formidling fra kajak, planlægning og evt. forvaltning.

Formålet med visionen er altså, at skabe et større og bredere fundament, som udvikling af havkajakformidling i fremtiden kan bygge på.

Det er arbejdsgruppens intention, at dette dokument vil blive opdateret, når der er nye erfaringer, faktuelle ændringer eller andet, der retfærdiggør en ny udgave.

Derfor er man meget velkommen til at sende nye idéer, ændringsforslag eller andet relevant til: Naturvejleder Lars Borch, mail: larsborch@tdcadsl.dk

Arbejdsgruppens produkt er blevet dette skrift som er en PDF-fil, der kan ligge til download på relevante hjemmesider på nettet. Desuden kan det sendes til naturvejledernes friluftslivsnetværk, grejbankerne og andre relevante samarbejdspartnere.

Vibe Søndergaard Jensen

Målgrupper for havkajakformidling

Voksne:

Når der laves offentlige ture i havkajak, så er det typisk voksne der kommer. De kommer oftest fordi de er lige så interesserede i kajakken som i formidlingen. Flere har sommerhus og vil gerne have en kajak der! Det er også interessant at kønsvoteringen blandt de voksne, der dukker op til ture er ca. 50/50. Dette modsvarer ikke fordelingen i havkajakmiljøet generelt. Deltagerne/ brugerne er både lokale og turister. Erfaringerne i arbejdsgruppen peger på, at der er mange "skabskajakroere" i DK og at der derfor er et potentiale for formidling til denne målgruppe, både hvad angår natur og kultur, men også inden for sikkerhed, da der oftest er ventelister på at komme i klubber. Her kan vi godt, hvis der er overskud til det, gøre en indsats og vi kan netop med vores kompetencer også sætte fokus på naturoplevelsen og naturen samtidig. Det er vigtigt, at gøre deltagerne opmærksomme på, hvad det kræver at være en habil kajakroer. 3 timer på tur med en naturvejleder er ikke nok. Men skal lære mere inden man ror selv f.eks. ved at melde sig ind i en kajakklub, ved at tage et kursus eller ved at ro og øve sikkerhedsprocedurer med andre habile roere.

Ture for voksne med egen kajak:

Der er så mange havkajakroere i DK nu, som selv har kajak. Disse kan være en særskilt målgruppe, hvor der kan annonceres med ture, hvor deltagerne selv medbringer deres egen kajak. Det betyder, at turen f. eks kan være længere, da deltagerne har erfaring i forvejen. LB har sammen med fugleværnsfondens naturvejleder Allan G. Nielsen arrangeret flere fugleture på den måde med op til 18 deltagere. Det er en målgruppe, som vi har gode erfaringer med og som er i vækst.

Vi annoncerede i DOFs blad, i Havkajakroernes blad og for naturvejledere.

Unge:

Denne målgruppe ser vi næsten aldrig på offentlige ture. De fleste unge der møder havkajakroning gør det på efterskoler og højskoler. For denne gruppe er indfaldsvinklen oftest, at de vil lære at ro, lave redningsøvelser, teknik-nørderi med ruller mv. med det formål at tage på tur, få naturoplevelser og dyrke friluftsliv. Flere og flere naturskoler og naturcentre tager havkajak op, så det er et muligt udviklingsområde for naturvejledning. Havkajak kan også blandes med anden formidling, snorkling mv.

Anne Katrine Blond

Lars Borch

Skoleklasser:

Det er meget påkrævet med et afgrænset beskyttet sejladsområde med gode oversigtsforhold (sø, vig eller andet) da der i denne målgruppe ofte vil være uhyre stor fysisk spredning.

Gruppen bør være lille – max 10. Hvis det er muligt er det en god idé, at være mindst to, når man har med en børnegruppe at gøre, hvilket kan gøre arbejdet med skoleklasser urentabelt.

Man kan forsøge at uddanne havkajakroere blandt interesserede lærere eller samarbejde med lokale kajakklubber.

Et eksempel på et samarbejde mellem skole og naturvejleder/ kajakklub ved Anne Katrine Blond: (se også bilag 3)

Samarbejde ml. Sorø kano og kajak club og pigerne i Borgerskolens to 6. klasser.

- 2 x 3 (idræts-)timer med pigerne og deres idrætslærer. Skolen ligger tæt på klubben, og klubben ligger ved et relativt beskyttet farvand (Sorø Sø), hvilket gør det muligt. Ikke alle kunne svømme 600 m, og de som ikke kunne fik alternative men relaterede opgaver på land, når resten var på vandet.
- Vi havde maksimum 10 elever (på vandet) ad gangen og minimum 2 instruktører.
- Alle 1,5-times-forløb var bygget op over modellen: 10 min. omklædning, 15-20 min. introduktion/teori og opvarmning på land, 40-45 min. undervisning på vandet, 10 min udfordringsleg ved broen, eksempelvis stå i kajakken, prøv en surf- el. kapkajak osv., 10 min omklædning.
- Fokus udvikle sig fra at være snævert på dem selv i samarbejdet med kajakken til at være på hinanden og det omgivende miljø.
- Back up plan hvis vejret ikke skulle være med os: div. kajakfilm og diskussion ud fra dem. Eleverne var mest begejstret for de grænseoverskridende øvelser og mindst for den teoretiske del. Læreren var meget begejstret for de muligheder selve konceptet i samarbejdet ml. klubben og skolen gav.
- Jeg synes et orienteringsløb på vandet med fokus på adgangsregler og –forhold fungerede godt, ligesom det så ud til at være positivt at eleverne fik set flere forskellige kajakker og muligheder.
- Der var en artikel om det i kano og kajakforbundets nyhedsbrev i november 2008: se bilag 3 eller følg dette link: http://www.kano-kajak.dk/dkf/kanookajak/K_K2008-10.pdf

Praktiske og sikkerhedsmæssige overvejelser og andre tips, gode råd mv..

Det følgende er opsamlingen af arbejdsgruppens erfaringer ved naturformidlingsture i havkajak. På mange af disse ture kommer folk "ind fra gaden".

Aldersgrænse nedad:

Arbejdsgruppen havde som udgangspunkt 12-14 år som aldersgrænse. De yngste er dog kun med, hvis de er med på turen ifølge med en voksen. Der er en række faktorer, der spiller ind på, hvor man sætter aldersgrænsen, som f.eks. hvilket farvand ror man i, altså hvor beskyttet er det, vejret, ikke mindst vinden, hvilken distance ror man, hvilken kajaktype bruger man osv.

Tips: Man bør have bugserline med, så trætte (svage) roere kan trækkes, toerkajakker kan være en god hjælp til at få alle med uden problemer.

Aldersgrænse opad:

Her var ingen øvre grænse og ingen havde tænkt på at indføre en.

Dog kan det være en god idé at skrive, at kajakture ikke er egnet for fysisk svage personer.

Fysik hos deltagerne:

Der er enighed i arbejdsgruppen om, at det er en god idé i omtalen af arrangementet at gøre opmærksom på, at det kræver en vis grad af fysisk formåen. Man kan også skrive lidt om turens længde og hvad det kræver. Alligevel skal man være forberedt på følgende hos deltagerne: Kortehaser, der giver kraftig bagudlæning og dermed dårlig balance, slappe arme, stive lænde, dårlig motorik, dårlig balance samt manglende selverkendelse på disse områder.

Overvægt:

Kan være et problem. Hvis deltagerne reelt har svært ved overhovedet at komme ned i cockpittet, så vil de også have sværere ved at komme ud af kajakken.

Tips:

Overvej inden turen, hvad du vil gøre, hvis problemet opstår. Bør så store personer med på turen. Kan de reddes op igen, hvis de kæntrer. Man kan måske løse problemet med andre typer kajakker.

Sygdom / specielle hensyn mv:

Hvis ikke-myndige er med uden forældre, så bør man forlange forældreunderskrift inden turen.

Ellers bør man være opmærksom på følgende sygdomme: epilepsi, astma, sukkersyge mv.

Man kan spørge rundt inden turstart og bede folk om at komme hen til lederen bagefter.

Det er fint at skrive, at turen er på eget ansvar, men man kan reelt ikke fraskrive sig sit ansvar.

Distancer:

Oftest er kajakformidlingsture på ca. 3 timer. Her var praksis lidt forskellig, men lå mellem 3 km – 6 km. Der var forskellig grad af intro til kajakken, enten mundtlig eller direkte leg og øvelser inden turen starter. Turens længde vil også være afhængig af, hvor de gode formidlingssteder er.

Vejr:

Her er det vinden, der oftest er den afgørende faktor. Check DMI og/ eller farvandsdirektoratets hjemmesider for vind- og vejrprognoser.

Links: DMI: <http://www.dmi.dk/dmi/index/danmark/farvandsudsigter/baltsund.htm>

Farvandsvæsenet: <http://ifm.frv.dk/index.asp?USER=PLEASURE>

For nørderne, surfprognoser: <http://magicseaweed.com/Germany-Denmark-Surf-Forecast/10/>

Normalt er vindhastighed på 8 m/s det maximale, man tager grupper ud i. Det skal pointeres, at de lokale forhold kan betyde, at man aflyser ved lavere vindhastigheder eller at man, hvis det lokale farvand er meget beskyttet kan gå ud i lidt kraftigere vind.

Årstid:

Til ture, hvor folk "kommer ind fra gaden" er praksis, at de foregår fra 1. juni til 1. oktober, for at have det varmeste vand. Laver man ture for mere øvede roere, så kan grænser udvides lidt. Vandet skal helst være over 12°. I ydersæsonen kan våddragt være en god idé. Se også under "påklædning".

Farvand:

Til formidlingsture af denne art, bør farvandet være så beskyttet som muligt. Hvis vejret er på grænsen i forhold til farvandet, så kan man, hvis det er muligt, flytte turen til fersk vand, der alt andet lige er et mere beskyttet farvand.

Gruppestørrelser:

Praksis var – også afhængigt af det lokale farvand – at grupperne var 8-10 personer pr. instruktør.

Praksis var også at man havde et minimums antal på 4-6 for at gennemføre turen pga. økonomien.

Aftaler om turene:

Det kan være en god idé, at man til sit bagland/ sine foresatte, giver besked om, hvor mange man er af sted, samt hvornår man forventer at være hjemme.

Det kan være en god idé at opgive et mobilnummer på turlederen i annonceringen.

Hvis man i forbindelse med sin tur laver øvelser, cases, kæntring, m.v., så kan det være en rigtig god idé, at give besked om det til havnefoged, politi eller SOK.

Det kan være en god idé, at have kodet SOK's nummer ind i mobiltelefonen: +45 8943 3099

Påklædning:

Mest brugt er det, at bede deltagerne møde op i fornuftigt tøj og med fornuftige sko, som så også er beskrevet i annonceringen. Desuden skal deltagerne medbringe skiftetøj pakket vandtæt. Flere bad også deltagerne om at medbringe badetøj og håndklæde.

Nogle bruger at udstyre deltagerne med våddragter, nogle gør det mest i ydersæsonerne.

Nogle udstyrer deltagerne med paddeljakkert og surfsko.

Hvor meget man gør ud af denne del, kan også afhænge af det farvand turen foregår i.

Man bør tænke over om man vil tillade fodtøj med snørebånd eller andet fodtøj, der – måske – kan hænge fast i cockpittet.

Sikkerhedsudstyr hos instruktøren:

Et bud på **sikkerhedsudstyr** og andet grej mv. kunne være:

Mobiltelefon pakket vandtæt, helst på kroppen, så den altid er lige ved hånden, bugserliner, pagajflyder og pumpe, førstehjælps grej, ekstra pagaj, ekstra varmt tøj pakket vandtæt, nødraketter, kniv, kort/kompas/ GPS, stigbøjle (eller bugserlinen bruges), dertil efter vejr m.m. solcreme, kasketter, vand, varmt at drikke, reparationsgrej. Afhængigt af stedet kan man overveje at medbringe liggeunderlag, sovepose og evt. en vindsæk til isolering/

beskyttelse af nedkølede personer.

Andet:

Hvis det er koldt har jeg som regel ekstra hue og handsker til udlån, chokolade samt dykkermaske. Der er dog masser af andre ting man dog kan medbringe, så som kikkert, salinitetsmåler, mini-vejrstation mv. afhængigt af turens tema.

Thorbjørn Tarp

Et eksempel på en praktisk checkliste fra AKB, Fjordhuset, som man selv kan arbejde videre på til eget brug: (Se også bilag I.)

1) Huskeliste før turen

- Tjekke udstyr
- Tjekke vejrmeldingen
- Tjekke deltagerlisten
- Tjekke egen dagsform
- Informere baglandet

2) Rutinen ved turstart.

a. Introduktion (10. min)

- Kort introduktion af mig selv, mit bagland og Fjordhusets overordnede målsætninger og bevæggrunde.
- Introduktion af den konkrete turs fokusområder og det område vi skal bevæge os i
- Introduktion af programmet og første fase

b. Fase 1: På land (20 min.)

- De finder hver en vest, en pagaj og et skørt (+ evt. formidlingsudstyr; de selv skal have med), og jeg præsenterer kajakerne og vi snakker kort om pagajføring og rostilling
- Kajakerne skal af traileren og til vandet, fodstøtter skal indstilles og bugserliner fæstnes
- Jeg viser ind- og udstigning, vi laver sikkerhedsmæssige aftaler; jeg introducerer koncepterne i fase 2 og "slipper dem løs" i et afgrænset område, hjælper de sidste, de usikre og de læringslystne og hopper selv i kajakken.

c. Fase 2: I "kravlegården" (et defineret afgrænsningsområde) (30 min)

- Det er målet at de her får grundlæggende føling med kajakken. Jeg giver individuelle rotekniske tips, øvelser og anbefalinger.
- Hvis vi skal "ud af kravlegården" prøver alle at vælte med kajakken, og hvis de vil ro med skørtet fæstnet til kajakken, at vælte med skørtet fæstnet. Jeg hopper ofte ud af kajakken når vi lave kæntringsøvelser og står ved siden af dem når de plumper i. Det giver struktur og forudsigelighed, og det er min erfaring at det er trygt for dem, og jeg ser deres ansigtsudtryk og reaktion tæt på. Der er selvfølgelig også nogen som bare kan. De gør selvfølgelig også bare, men alle skal ligesom "godkendes".
- Fase 2 slutter med at vi går på land og får tørt tøj på (+10 min).
- Ikke alle arrangementer kommer "ud af kravlegården". Hvis ikke, er der fokus på arrangementets tema allerede her, og ikke i så høj grad det rotekniske og sikkerhedsmæssige.

d. Fase 3: Formidlingstur

3) Afslutningen af turen.

- Udstyr og kajaker skylles i ferskvand og/eller ryger retur på traileren eller i skuret.
- Våddragter kan evt. komme med i bad for at blive skyllet med fersk vand.
- Vi mødes til opsamling om turens tema og underordnet det rotekniske
- Jeg annoncerer kommende relevante tiltag
- Tak for i dag.

4) Diverse små tips:

- Overvej at købe et vandtæt lommekamera, så der kan tages billeder på turen, selv under vandet. Husk at købe en "flyderem" så det ikke synker, hvis man taber det. De kan fås til ca. sammen pris som alm. digitale lommekameraer. Billederne kan bruges i annonceringen og evt. lægge på hjemmeside, så deltagerne kan se dem. (Olympus, Pentax og Canon laver vandtætte kameraer, muligvis andre også.)
- Vandtætte kikkerter; LB har god erfaring med vandtættekikkerter købt i lystbådsbutikker. De bruges til navigation og er vandtætte og har desuden ofte indbygget kompas, hvilket gør udpegning af "objekter" lettere, når man kan sætte grader på. (f.eks; sæl, 150°!!)
- Grej til vandtæt opbevaring af mobiltelefoner, GPS'er, kameraer mv. (Nogle GPS'er kan ikke klare hvis der er vanddamp i den vandtætte opbevaring)

Om ansvar, forsikring og uddannelse mv..

Om ansvar:

Instruktøren har ansvar for sin gruppe, når den er på tur. Såfremt uheldet er ude og instruktøren ellers har overholdt de regler der er fastsat af søfartsstyrelsen m.fl. og ikke har handlet uagtsomt, vil instruktøren normalt ikke kunne stilles til ansvar. Man bruger i forsikringsverdenen udtrykket „den fornuftige familiefader“. Det betyder, at har man som instruktør gjort, hvad en fornuftig familiefader ville have gjort med sine egne børn i en lignende situation, så vil man normalt ikke få pålagt ansvaret.

Såfremt instruktøren ikke har overholdt de gældende regler eller har handlet uagtsomt, vil det normalt være arbejdsgiveren, der stilles til ansvar for instruktørens handlinger. Arbejdsgiveren kan i så fald stilles over for et erstatningskrav. Det er altså f.eks. lederen på institutionen, der har ansvaret for, at instruktøren er dygtig nok til den aktivitet han/hun arbejder med.

Hvis instruktøren har handlet meget uagtsomt, vil han/hun dog også kunne pådrage sig et ansvar.

Selv om man juridisk som instruktør normalt ikke kan stilles til ansvar, **bør man være bekendt med sit moralske ansvar og den tillid man har fået af deltagerne.**

Med skoleklasser:

Det er en god idé, før man tager på tur med skoleklasser, at informere forældrene om det, hvis man planlægger at tage på tur i kajak. I praksis bør man få forældrenes godkendelse af turen.

Man bør også undersøge om kommunen/institutionen evt. har specielle regler omkring sejlad med børn/ unge.

Hvis der er børn imellem, der ikke kan svømme, hvad gør man så i praksis?

Vil man overhovedet gennemføre turen?

Hvis man vælger at gøre det, er det meget vigtigt at have forældrenes tilladelse til at medbringe disse børn. Til børn der ikke kan svømme, vil redningsveste med krave, der vender brugeren, så hovedet ikke er under vand, være en god idé.

Om forsikringsdækning:

Man bør altid undersøge forsikringsforholdene på ens arbejdsplads, inden man starter med kajakformidlingsture. De fleste arbejdspladser har en erhvervsansvarsforsikring, der vil dække et evt. erstatningskrav. Hvordan det er på ens egen arbejdsplads, bør man undersøge.

Dog bør man undersøge om institutionens forsikringsselskab betragter kajaksejlad, som "farlig sport". Hvis de gør det, kræver det en speciel forsikring.

Er man sin egen arbejdsgiver, er der andre regler der gælder.

Kajakuddannelse:

Arbejdsgruppens klare anbefaling er, at man er uddannet havkajakinstruktør 2, hvis man laver havkajakformidlingsture.

Og hvad vil det sige? Havkajaksamrådet og DKF har lavet en aftale om, at vi i fællesskab bruger DKF's EPP (Euro Paddle Pass) og det dertil knyttede instruktørsystem til uddannelse i de organisationer, der er med i Havkajaksamrådet med undtagelse af DGI.

EPP niveauerne består af 5 brugerniveauer og giver ingen instruktørkompetence. Derfor er der knyttet 3 instruktørniveauer til som er udarbejdet i fællesskab af Havkajaksamrådet og DKF.

For at blive "havkajakinstruktør 2" som vi anbefaler, så skal man være EPP 3 roer og så tage en instruktøruddannelse og prøve oven i.

For mere om uddannelse se på et af følgende link: <http://www.kattingevaerk.dk/havkajak.asp> , www.havkajaksamraadet.dk, <http://www.kano-kajak.dk/index.asp> og klik på EPP i menuen til venstre.

På naturskoler/ - centre mv., der arbejder med havkajak, bør der være mindst en uddannet person, der har det overordnede ansvar for havkajakformidling.

Hvis man ikke har "papirerne i orden" risikerer man ansvarspådragelse og at få en ubehagelig omtale i medierne.

Dog bør det først og fremmest være for at kunne gøre sit arbejde bedst muligt og mest forsvarligt, at man vælger at uddanne sig til havkajakinstruktør.

Lovgivningsmæssigt er der ingen regler om uddannelse kun om **udleje** af kajaker, der kun må finde sted med godkendte kajaker. Der er pt. ingen (måske nogle enkelte godkendte kajaker), men der arbejdes på nye regler i Søfartsstyrelsen.

Lars Borch

Vibe Søndergaard Jensen

Kajakkerne - gode formidlingskajakker

Under arbejdet med denne erfaringsopsamling nåede vi frem til nedenstående, som værende de bedste kajaktyper ved korte formidlingsture for deltagere, der "kommer ind fra gaden".

Det betyder ikke, at alle de havkajakker, der ligger i grejbanker mv. ikke kan bruges, men for mere uøvede vil de nævnte typer være en fordel.

"Formidlingskajakker"

- 2'er-kajakker, som mange steder i verden bruges til udlejning pga. stor stabilitet og den bedre "motor" med to personer. 2'er-kajakker giver også større muligheder for at tage eksempelvis blinde, forældre med børn og usikre deltagere med på formidlingstur.
- 1'er-kajakker på ca. 4,5 m og over 60 brede med stor cockpitåbning, som letter ind- og udstigning for bl.a. ældre og overvægtige personer og som har en stor stabilitet, og dermed tryghed i moderat vejr.

LB har lavet en lille undersøgelse om, hvad der var af kajakker af disse typer i grejbankerne. Der var meget få og meget spredt forekomst af den korte type kajak. Der var relativt få toerkajakker og oftest få i den enkelte grejbank. En enkelt havde 5 ens toerkajakker.

På den baggrund har AKB og LB indsendt en ansøgning til Friluftsrådet om en eksempelsamling af gode formidlingskajakker, som kan "turnere" rundt i landet i en periode indtil de ender i en grejbank, hvorfra de forsat kan lånes ud. AKB har desuden ansøgt Fiskeriaktionsgruppen om det samme. Begge ansøgninger er imødekommet. Indkøb vil blive foretaget i løbet af vinteren/ foråret 2010, så kajakkerne er klar til afprøvning i fra starten af sæsonen 2010.

Eksempelsamlingen skal bruges til at få direkte erfaringer med forskellige typer af formidlingskajakker og -udstyr, så vi dels får et bedre fagligt grundlag for at vejlede andre naturvejledere, som ønsker at tage emnet op, og dels så vi undgår større fejlkøb.

Basen under og efter forsøgsperioden er Grejbanken i Karrebæksminde, som i et udviklingsprojekt om etablering af et natur- og friluftscener har ansat en naturvejleder til blandt andet at udvikle naturformidling fra kajak.

Naturformidling med havkajak (se også bilag 4)

Her følger nogle stikord om det specielle ved at bruge havkajakken til formidling:

- Vi formidler på / i elementet vand. Nærheden til vandet betyder noget for oplevelsen. Vi sidder jo med bagdelen i vandskorpen.
- Med en havkajak kan det være relativt let, at nå hen til svært tilgængelige steder på kysten.
- Havkajakken er lydløs og glider let af sted. "Letheden" ved fartøjet betyder noget.
- Det at kigge fra vandet mod land giver et andet og nyt perspektiv på landskabet for mange mennesker.
- Havkajakken åbner vandsiden af landskabet.
- Kystområderne er den danske "ødemark" Deltagerne får en fornemmelse af det uopdagede, af at være på "ekspeditioner".
- det oplevede risikomoment opleves som positivt også selv om det ikke er reelt, men kun oplevet.
- mestringsglæde en ny anderledes verden man kan arbejde med og komme til at mestre.

Hvordan formidler vi med havkajakken:

Grundlæggende kan man i havkajakformidling bruge to metoder. Enten formidler man mens deltagerne er i kajakken ved at ligge i flåde eller også går man på land egnede steder og formidler derfra. Der kan være fordele og ulemper ved begge dele.

Er man på en å er det oftest ikke en mulighed at gå på land, så der samles man i flåde til formidlingen.

Konkrete formidlingsidéer:

- Næringsbalance i vandet/ vandkvalitet (Eks. søsalat)
- Sandmuslinger
- Øer og holme som specielle biotoper
- Muslingebanker (østers)
- Marsvin og sæler; opleves i deres rette element
- Vader og andre lavvandede områder
- Snorkling og havkajak kan være et spændende mix, hvor man kan se livet på det lave vand. Man kan også sidde i kajakken og snorkle ved at holde i stævnen på en anden kajak og stikke hovedet med maske og snorkel ned i vandet.
- Forskellige landskabselementer og bl.a. kystmorfologi
- Vejret, det betyder meget for kajaksejls, vi kan se langt på vandet og følge med i vejrudvikling.
- Fiskeri, både fra kajakken og formidling af forskellige former for fiskeri
- Livet under vandet ved hjælp af vandkikkerter og/ eller dykkermasker
- Fugle, ikke mindst i træktid. (OBS! Der er også perioder, hvor vi skal være varsomme med, hvor vi ror pga. ynglende fugle.)
- Fersk vand
- Kulturhistorie på kysterne (kystkultur)
- Stenalderboplads på lavt vand. (Vær opmærksom på regler omkring dem)
- Planter på kysten
- Invasive arter (Rynket rose, saragasso tang, (dræber) ribbegøpler, bjørneklo, knivmusling, stillehavs østers, mink, japansk pileurt mv.)

Dette er et område, der kan udvikles meget mere. Se mere under afsnittet udviklingsområder.

Annoncering og pressedækning (se også bilag 2)

Den primære markedsføring har været gennem foldere, kataloger, pressemeddelelser, annoncer, hjemmesiden (naturogfriluftscenar.dk), et tæt samarbejde med lokale campingpladser og turistbureauer samt mund til mund. Konkret pressedækning har været svært at få, men hvis vi selv laver historierne og tager gode billeder kommer det ofte i lokalbladet (hvis vi altså annoncerer samtidig, selvfølgelig; noget for noget). Det er altså meget forskelligt, hvor let det er, at få den lokale presse til dække arrangementer. Det kræver et langvarigt og seriøst samarbejde over længere tid.

Det er lykkedes TT, at få det lokale TV2 ud til et arrangement. Det gav mange deltagere.

Udviklingsområder for havkajakformidling

I arbejdsgruppen vil vi gerne arbejde videre med erfaringsudveksling, vidensopsamling og udvikling omkring havkajakformidling. Vi vil derfor finde frem til en række relevante og aktuelle temaer inden for naturformidling fra havkajak, og så indbyde til temadage. (I bilag 5 er en foreløbig liste over havkajaktilbud til naturvejledere 2010.)

Formidlingstemaer til udvikling:

- kajakformidling til ældre
- fugle fra havkajak
- forudsætninger, sikkerhed og uddannelser
- havkajak og handicap
- beskyttelse og benyttelse i havkajakfarvande
- konkret faglig naturformidling
- den sunde havkajak (kajakken som livslangt motionsredskab)
- specielt egnede "formidlingskajakker" herunder 2er kajakker som en pædagogisk mulighed
- formidling med skoleklasser måske med speciel fokus på de ældre klasser og gymnasier
- formidling med og til unge
- Udvikling af formidlingskasser til havkajakformidling (se forslag herunder)
- andet

Herunder forslag fra AKB, Fjordhuset:

Formidlingskasser til kajakbrug:

- Den 'vand-vittige filmskole' kunne være navnet på en kasse med snorkeludstyr, vandtætte (video- eller) digitalkameraer og notepads med indlagte redigeringsprogrammer. Udstyret vil kunne bruges til at holde fokus på kajaknaturen, skærpe deltagerens sanser og engagement og give gode muligheder for bearbejdning og refleksion. Deltagerne vil desuden kunne få "kajaknaturen" med hjem på dvd eller udprint. Kassen vil være oplagt som formidlingsredskab til organiserede grupper af unge, eksempelvis i skole-, ungdomsskole- og foreningsregi.
- Analyseinstituttet kunne være navnet på en kasse med temperatur-, ilt- og salinitetsmålere, simple næringsstofindikatorer, kajakrør/ sedimenthentere, små sigter, planteriver og dataloggere. I kombination med kajakens mobilitet giver udstyret unikke muligheder for at lave profiler på tværs af fjorde, langs eller ud fra kysten eller måle kajaknaturens tilstand på lokaliteter vi ellers ikke kan nå. Et sådan oplæg til naturforvaltnings-, klima- og miljødebat vil i allerhøjeste grad kunne bruges i undervisningsregi, men i uddrag bestemt også på offentlige ture til den voksne og ældre målgruppe eller som aktivitetstilbud til familier med

børn.

- Navigationselskabet kunne være navnet på en kasse med vandtætte GPS'er, (kort og) kompas, kikkerter og små vejrstationer. Kassens udstyr skal løfte det store potentiale, der er i de mange selvoplagte kajak-formidlingssemner inden for orientering, meteorologi, natur- og kulturgeografi. Kassens udstyr kan bruges til både længere og helt korte formidlingsseancer uden videre opfølgning, hvilket giver både overnatningsturen og aftenuren et uvurderligt formidlingsaspekt.
- Vejledninger og opslagsværk må selvfølgelig følge med indkøb af udstyr til formidlingskasser.

Lars Borch

Økonomien i havkajakformidling:

Arbejdsgruppens erfaringer er, at det tager et stykke tid at bygge aktiviteten op. Forstået på den måde, at antallet af deltagere vokser jo længere aktiviteten har kørt. God pressedækning hjælper også meget på deltagerantallet ligesom sæsonens vejr vil spille ind.

Prisen på en 3 timers tur hos dem, der laver offentlig havkajakformidlingsture (havkajaintro) ligger på fra 225 kr til ca. 350 kr i 2009 priser.

De fleste har tilmelding og aflyser, hvis der er for få deltagere eller hvis vejret er for hårdt. Nogle steder har man mindre forløb, hvor der så gives rabat, hvis man tilmelder sig det hele. Hos en af udbyderne var det lige under halvdelen af turene, der blev gennemført.

I prisen ligger selvfølgelig lån af kajak og udstyr.

Litteraturliste

Her er et lille udvalg af de nyeste og efter arbejdsgruppens mening bedste bøger om havkajak lige nu. Der er en kort kommentar under hver bog.

1. Havkajakinstruktør, Lars Borch, Ungdomsringen. ISBN 978-87-90742-28-7

Indeholder stoffet omkring teknik og turledelse svarende til EPP 3 og instruktør 2 (hav). Ganske velillustreret. (Bogen købes hos Ungdomsringen www.ungdomsringen.dk)

2. Havqajaq, Jes Lysgård, Books on Demand, ISBN 978-87-7691-256-7

En Ganske grundig bog, der kommer godt omkring havkajakroning. Kunne godt være bedre illustreret.

3. Seakayak, Gordon Brown, Pesda Press, ISBN 0-9547061-7-x

En meget grundig havkajakbog, der kommer godt omkring alle aspekter af havkajakroning. Er dog skrevet efter engelske forhold og er på engelsk.

4. Canoe & kayak games, Dave Ruse & Loel Collins, Rivers Publishing, ISBN 09550614-0-7

God bog om kajak- og kanolege, hvor legene er delt op i kategorier. Man kan få mange idéer her. Dog er en del af legene udviklet til andre typer kajakker end havkajakker. Bogen er på engelsk.

5. Sea kayak handling, Doug Cooper, Pesda Press, ISBN 978-1-906095-18-5

En god og grundig bog om havkajakteknik. Alle teknikker gennemgås grundigt og med meget gode billeder. Vil man undervise i teknik eller fornede sin egen teknik vil denne bog være en god hjælp. Bogen er på engelsk.

Lars Borch

Bilag

Bilag I:

Sikkerhedsregler for kajaksejlads på Odder Museum

Disse regler gennemgår havkajakinstruktørerne på museet inden opstart på kajaksæsonen hvert år. Her tages sikkerhedsreglerne også op til revidering blandt museets samlede instruktørskare.

Instruktørerne har gennemgået kursusforløb svarende til de retningslinier Havkajak Samrådet har opsat for, at blive havkajakinstruktør. Derudover har instruktørerne bestået et grundlæggende førstehjælpskursus. Et kursus der fornyes hvert 3. år.

Kajaksæsonen løber fra den 1. maj til 30. september. Sejlads i meget trafikeret farvand områder må ikke finde sted.

Inden det 1. kajakarrangement afvikler kajakinstruktørerne på Odder Museum en intern kajaktur, hvor følgende procedure løbes igennem:

Selvredning

Makkerredning

Bugsering

Teknik til fremad roning

Teknik til bremsning af kajak

Teknik til drejning af kajak

Instruktion i hvordan man kommer ud af kajakken i tilfælde af kæntring

Instruktion i adfærd, hvis man er kæntret

Derudover kort opdatering og snak om grundlæggende førstehjælps teknik

Planlægning af turen

Turens rute skal planlægges og gennemføres således, at kajakkerne er så tæt på land som overhoved muligt.

Større krydsninger over åbent vand skal kun foretages i den udstrækning det er nødvendigt for turens gennemførelse. Ved krydsning over åbent vand skal instruktøren samle deltagere tæt omkring sig. Vurdering af turens gennemførelighed på baggrund af temperaturer, vej, vindhastighed og -retning og bølgehøjde og evt. aflysning.

Havkajak-sikkerhedstjek inden turen

Vejrudsigt. Max. 8 m/s for tidspunkt for kajakturens afvikling.

Antal deltagere

Tjek af svømmeveste

Tjek af spraydækken

Tjek af kajakker er intakte

Instruktørkajak indeholder

Spraydækken

Svømmevest inkl. fløjte

Pagaj

Pumpe

Paddelfloat

Bugserline

Mobiltelefon – med indkodet numre til SOK og Odder Politi

GPS

Kniv

Fyldt førstehjælpskasse

Ekstra pagaj

Ekstra tøj til deltagerne

Hurtige kulhydrater ex druesukker, chokolade

Reparationsgrej.

Deltagerkajakker indeholder

Pagaj

Spraydækken

Svømmevest inkl. fløjte

Inden afgang gives endvidere en instruktion i følgende:

Justering af pedaler og rygstøtte i kajakken

Ind og udstigning af kajakken inkl. påsætning af spraydækken

Instruktion i hvordan man kommer ud af kajakken i tilfælde af kæntring

Instruktion i adfærd, hvis man er kærtret

Organisering af gruppen på vandet – opdeling i makkerpar + maksimum sikkerhedsafstande

Deltagere med vandskræk eller særlige medicinforhold bedes give besked til instruktøren inden turen.

Deltagerne tjekkes, således at ingen har sko med snørrebånd på i kajakkerne.

Under sejlads

Det påhviler instruktøren, at sikre sig, at ingen af deltager er uden for hans/hendes synsfelt og ikke befinder sig mere end 150 meter væk under hele turen

I forbindelse med turene er deltagerne blevet gjort opmærksom på følgende:

Medbring: Vind- og vandtæt tøj samt mad og drikke til turen.

Turene er kun egnede for voksne og børn over 12 år ifølge med voksne.

Bilag 2:

Pressemeddelelse

Sommerens kajaksejlads på Horsens Fjord med Odder Museum

Mandag 12.00 – 15.30, tirsdag 18.00 – 21.30, onsdag 12.00 – 15.30,

torsdag 18.00 – 21.30 og lørdag 9.00 – 12.30

Kajakkerne glider stille på den blanke fjord, solen skinner fra en skyfri himmel, i det fjerne høres en måges skrig. En gruppe kajakfolk padler roligt hen langs kysten, mens de nyder naturen, den gode motion og hinandens selskab. Dette kunne være scenariet for en tur med Odder Museum, der står for sommerens populære kajakture på Horsens Fjord. Her bliver der ikke kun arbejdet med pagajer, for undervejs fortæller museets naturvejleder om områdets utrolige smukke natur og dets spændende historie.

Kysten langs fjorden har været beboet i de sidste 8000 år. Vi tager på opdagelse i havkajakkerne i det dejlige

fjordområde, hvor der knap findes en plet, hvor menneskene ikke har sat sit spor.

Afhængig af vind og vejr lægges sejlruten forbi det nedlagte kvindefængsel, bopladser fra stenalderen, et gammelt fiskerleje eller naturreservatet Vorsø, der kun kan ses fra vandsiden. Området giver anledning til fortælling om istid, stenalderfolket, sælerne, fuglene, dyre – og plantelivet, om dengang Gyllingnæs' enorme egetræer blev fældet til opbygning af englændernes krigsflåde og meget meget mere.

Alle interesserede kan være med, også uerfarne kajakroere. Inden afgang gives der en grundig introduktion i kajaksejlad. Museets kajaker er konstrueret til havkajaksejlad og derfor meget sikre.

En kajaktur med Odder Museum er ikke kun en spændende og interessant fortælling om et unikt kulturmiljø, men også en fantastisk introduktion til havkajaksejlad.

Museets naturvejleder er uddannet havkajakinstruktør.

Der kan også tilrettelægges særskilte ture for grupper på minimum 8 personer. Her kan du ringe til Odder Museum på tlf.: 86 54 01 75

Mødested: Amstrup ved Alrødæmningens begyndelse.

Tilmelding: odder Museum tlf.: 86 54 01 75

Pris: 225 kr.

Medbring: Vind- og vandtæt jakke, sko der gerne må blive våde samt mad og drikke til turen.

Alder: Turen er velegnet for voksne og børn over 12 år ifølge med voksne

Kontaktperson:

Naturvejleder Ole Sørensen, Odder Museum tlf.: 86 54 01 75

Museumsleder Ove Sørensen, Odder Museum tlf.: 86 54 01 75

Med venlig hilsen

Odder Museum

Ole Sørensen

Anne Katrine Blond

Bilag 3:

Fra DKF's blad "Kano og kajak" nov. 08

Succes med kajakroning på skoleskemaet

Et nyt samarbejde mellem Sorø Borger-skole og Sorø Cano og Kajak Club har i den sidste måned givet 30 piger på 6. klassetrin mulighed for at have kajakroning på skoleskemaet. Klubben har stillet sig til rådighed i 12 timer, og pigerne i 6. klasserne på Borgerskolen har fået prøvet alt fra havkajakker til børnekajakker og orienteringsløb i kajak på Sorø Sø.

- Sorø Cano og Kajak Club kom med et tilbud om, at eleverne kunne komme ned i klubben og få undervisning i kajak i idrætstimerne, og dette tiltag har været en stor succes, fortæller idrætslærer Birgitte Ranvig.

Sorø Borgerskoles 6. klasser har i år samtidig fået fordoblet antallet af idrætstimer til fire og noget helt nyt er, at to af timerne er lagt ud som rene pigehold.

- Vi kan se, at eleverne har været meget begejstrede for tilbuddet om at prøve kajak i idrætstimerne, siger formanden for kajakklubben Jan Christensen. Ingen af børnene havde jo rigtig prøvet kajakroningen før, men alle elever fik alligevel lært det, fortæller han.

Det er naturvejleder og instruktør Anne Katrine Blond og Jan Christensen, der har stået for kajakundervisningen på Sorø Sø assisteret af idrætslærer Birgitte Ranvig. Og samarbejdet med kajakroning i idrætstimerne har som en ekstra gevinst allerede kastet en håndfuld nye medlemmer af sig til kajakklubbens ungdomsafdeling.

- Der tales meget om vigtigheden af gode idrætsvaner og sundhed, og når vi samarbejder skole og idrætsforening, som i dette her projekt, så sætter vi jo helt konkret handling bag, siger kajak-klubbens formand Jan Christensen.

Sorø Cano og Kajak Club er også involveret i andre idrætstiltag med Borgerskolen, og er med ved skolens OL-dag, der afvikles op til efterårsferien. Her åbner borgmester Ivan Hansen OL-dagen ved Sorø Hallerne, hvor eleverne skal dyste i alt fra romaskiner, kørestolsrace, tennis og støvekast til mælkekestabling.

Yderligere oplysninger kan fås hos idrætslærer Birgitte Ranvig på tlf. 57 80 90 22.

Med venlig hilsen

Sorø Cano og Kajak Club

Jan Christensen, formand

Tlf. 42 42 41 80.

Lars Borch

Vibe Søndergaard Jensen

Bilag 4:

Artikel af LB, der har været bragt i bladet "Dansk friluftsliv" dec. 07

Om naturoplevelser og naturformidling i kajak

Hvorfor er det egentlig, at man vælger at ro havkajak. Er det motionen, den friske luft, de tekniske udfordringer, surfbølgerne, solnedgangen, fuglene, kaffen på strandengen i blomsterfloret eller noget helt tredje, der trækker? For mit eget vedkommende er det i høj grad de meget varierede landskaber langs vores 7000 km kystlinie med dens beboere af fugle, dyr og planter samt sporene efter tidligere tiders aktiviteter. Hver tur, hvert sted og hver årstid har sine egne særpræg. Jeg bliver aldrig træt af de mangeartede oplevelsesmuligheder, som min kajak giver mig. Med havkajakken kan vi jo netop komme til mange steder, der ellers kan være svært tilgængelige. Hvis man selv vil gå i gang med at udforske kystformer og livet langs kysterne enten af egen interesse eller for at formidle videre til andre, så er her et kort rids over mulighederne. Da mange planter og fugle går igen langs kysterne, så er man godt hjulpen, når man først har lært nogle at kende. Man vil se dem ofte og der igennem måske få endnu større naturoplevelser ud af kajaktturene.

Kystformer:

Da Danmark ikke har klippekyster (undtaget Bornholm), så er vores kyster mange steder under konstant forandring. Det gør at kystlandskaberne er spændende, dynamiske og unge landskaber og i øvrigt autentiske landskaber, som over tid nedbrydes og opbygges af vand og vind. I en rigtig efterårsstorm bliver der flyttet tusinder af tons sand langs den jyske vestkyst. Er man kommet over mange år på kysten et sted, hvor havet giver og tager land, kan man ved selvsyn se forandringerne fra år til år. Ser man på gamle kort over Fur og sammenligner dem med nye luftfotos, så kan man se, hvordan Ferker Odde i nordøst hjørnet af Fur er vokset betydeligt. På stille dage kan man fornemme en strømlinie ud fra spidsen af odden.

Vi har alt fra brede sandstrande, stenstrande, klinter, vade, grønsvær og tagrør, til krummodellandskaber, til barre øer (som ved karrebæksmunde og Dybsø fjord) og rimmer og dobber landskaber, (hvor gamle strandvolde pga. landhævning kan danne et bredt bælte ud fra den gamle stenalderkyst f.eks. i landskabet ved Ålbæk i Nordjylland) og til klippekyster på Bornholm. Det giver en stor variation i, hvad vi kan møde på kajaktturene og da en del af kysterne ligger på mindre og større øer, så bliver variationen endnu større.

Vi har kridt-, kalk- og molersklinter i visse egne af landet, som kan give fantastiske naturoplevelser. Andre steder har vi plastisk ler, ledeblokke bragt hertil af isen for 15000 år siden, andre sten, fossiler og andet spændende. De eneste oprindelige danske sten er flint, der er dannet i kridtet eller kalken i vores undergrund. Prøv at kigge på stenene, der er en fantastisk variation og et stort farvespil og ved man lidt om geologi, så ved man også, hvor de kommer fra og hvordan de enkelte sten er dannede. Bruger man en lup på åbner der sig endnu en fantastisk verden. Andre steder går grønsværen direkte ud i vandet, som giver kystformer, der har set sådan ud siden sidste istid.

En stor ”kystoplevelse”

Her er en kort beskrivelse af egne oplevelser fra oktober 2007. I starten af oktober roede jeg en tur fra Rødvig til Højerup kirke langs den sydlige del af Stevns klint. Det var stille solrigt efterårsvejr med det specielle lidt gullige efterårslys, der sammen med røde bær, gult løv og den hvidlige kalk gav en smuk farvekulisse for turen. Jeg havde glædet mig meget til turen, som alligevel endte med at overgå mine ret store forventninger. Det første jeg så, da jeg nåede hen til klinter var en død ræv, der så ud til at være faldet ud over kanten. Da jeg rundede den første pynt og roede langs stranden, der består af sort flint, fik jeg det første kig langs klinten. Ikke for langt, da der hele tiden var små pynte, der gjorde, at jeg ikke kunne se langt. Ved næste pynt blev klinten højere og nu var der ingen forstrand. Kalken gik lige ned i vandet og jeg kunne ro ind og klappe klinten. På det stykke viste der sig at være huler ind i kalken. Enkelte så store, at jeg kunne ro kajakken ind i hulen og vende. En anden hule bakkede jeg ind i. I den sad der en del duer på hylder i kalken. Andre steder var der mange svalereder under overhængene. Svalerne var dog fløjet til varmere himmelstrøg. I en anden hule voksede der grønne alger og længst inde, hvor der var mørkest voksede der bordeauxrøde alger. På nogle steder lå der store sten eller kalkblokke i vandet, som man skulle styre imellem. Hele vejen var der vipstjerte, bl.a. bjergvipstjert, der hoppede rundt på stenene nedenfor klinten ligesom der hele tiden var edderfugle og skalleslugere på vandet eller stranden og trækkende rovfugle i luften over klinten. Under vandet var kalken mange steder blottet hvilket gav fantastiske grønne farver i vandet og endelig passerede jeg Stevns fortets to indgange, med udhuggede tunneler ind i klinten lukkede med store solide rustne jerndøre, der lignede noget, der var taget ud af en Olsen-banden film.

Kulturspor:

Endelig er kysterne fyldt med spor efter gamle havne, tjærepladser, ladepladser (broer), hobbyhavne, redningsstationer, fyr, forsvarsanlæg (skanser), rester af gamle industrianlæg og meget andet. Nogle steder er sporene væk, men så findes historierne om dem endnu. Visse steder som f.eks. på Strynø med Smakke-museet, er der laver museer eller udstillinger, der beskriver de gamle kystkulturer. På Fur har man den tilsandede havn på vestkysten og i Gamborg fjord ved Middelfart er det faktisk hvalfangst, der er en del af historien og kulturen. Alt sammen tegn på hvor vigtig vandet har været for samfærdsel, samhandel, fiskeri, jagt m.v..

Svømmestenen på Gniben

Dem af os der var med på seminarier på Sjællands Odde oplevede mindsten fra et af de mere specielle fænomener ved kysterne, nemlig distancesvømning i åbent vand, som var rigtig stort i 30'erne og fyrrerne, og som først ebbede ud op i tresserne. Et overraskende fænomen ved dette var, at det langt overvejende var unge kvinder, der svømmede de lange distancer. På stranden var der 3 mindsten for Jenny Kammergaard, Edmund Olsen og Sally Bauer. Sally Bauer var svensk og meget berømt hinsidan. Hun var desuden den første skandinav, der svømmede over den Engelske Kanal.

Her i Danmark blev Jenny Kammergaard voldsomt populær, efter at hun som den første under stor medie-

bevågenhed krydsede Kattegat i august 1937. Hun svømmede fra Griben på odden til Grenå i Jylland, i alt 42 km. I samtiden regnede man distancen ud fra strømsætning mv. til at reelt at have været 93 km. Det tog hende ca. 29 timer! Den 28. juli 1938 svømmede hun fra Gedser til Warnemünde 52 km og 39 timer. Den reelle distance skulle her have været 110 km, som stadig er det længste nogen dansker har svømmet i åbent vand. I 50 og 51 svømmede hun over den Engelske kanal. Hun fik voldsom meget presse ikke mindst i Danmark, men også internationalt. Ikke mindst i Hitler Tyskland, hvor hendes bedrift blev taget til indtægt for den ariske races overlegenhed. Efter Kattegat svømningen turnerede hun rundt i Danmark og blev fejret som en anden rock-stjerne i mange byer landet over.

Naturen, hvad er der at se?

Omfanget af denne artikel forhindrer en gennemgang af dyre- og planteliv langs vore kyster. Herunder er der en oversigt over en række af naturfænomenerne og hvor de findes. Som ekstra velegnede hjælpemidler, der er til at have med i en kajak bør nævnes; en vandtætkikkert, en lup, dykkermaske og snorkel, evt, svømmefødder, naturbøger og evt. fiskegrej. Hvis man vil fiske så husk det statslige fiskekort, der kan købes på posthuse. Jeg nævner nogle få bøger sidst i artiklen.

- over vandet: fugle, skyer og andre himmelfænomener
- på overfladen: fugle, sæler og hvaler(marsvin)
- undervandet. Fisk, gopler, krabber, tang, muslinger, sten og meget mere
- i vandkanten div. opskyl, sneglehuse, muslinger, tang, ådsler, sten, flinteredskaber mv.
- på stranden sten, fossiler, flinteredskaber, fugle, planter, insekter, "affald" mv.
- det kystnære landskab planter, træer, fugle, pattedyr, insekter, kulturspor, svampe

Hvordan formidler man?

Formidling på vandet fra kajak kræver som udgangspunkt relativt roligt vejr og en ikke for stor gruppe. Mere generel information og lidt om, hvad der (måske) kan ses på turen, kan med fordel gives inden gruppen går på vandet. Her laves også andre aftaler om turen f.eks. om hvad gruppen gør, hvis der er kæntringer. Ellers kan gruppen samles i flåde til formidling.

Man kan vælge at gå på land for at kunne samle gruppen og/ eller fordi der er "natur" man gerne vil vise frem. Blæser det, er der meget svært at formidle på vandet. Der er det mest hensigtsmæssigt at formidle fra punkter, hvor hele gruppen går i land.

Som med al anden formidling skal man passe på med mængden af informationer man giver videre. Man kan let "drukne" deltagerne i en rivende informationsstrøm.

Lydsignaler og tegn er den bedste måde at kommunikere med gruppen med undervejs.

Litteratur

Strandens dyr og planter	Tommy Dybbro	Politiken	isbn 87-604-0327-6
Danmarks småøer	Poul Henrik Harritz	Politiken	isbn 87-00-65306-3
Danmarks kyster	Søren Olsen m.fl.	Politiken	isbn 87-00-61546-3
Dyr og planter ved vores kyster – en snorkelguide til livet på lavt vand	Dennis Lisbjerg	Bios	isbn 87-988976-0-8
Strandsten	Lena Madsen	Geografforlaget	isbn 87-7702-115-0

Derudover findes der en mængde håndbøger om fugle, planter, fisk, insekter og meget mere.

Endelig vil jeg godt anbefale hæftet "natur og museum", der udgives med 4 numre om året af Århus naturhistoriske museum. Disse hæfter beskæftiger sig typisk med mindre emner f.eks. sæler, måger, hvaler, tang mv., hvor af mange er yderst relevante for formidling på kajakture.

Bilag 5:

Liste over arrangementer for naturvejledere med havkajak i 2010

1. Temadag om havkajakformidling på Sjælland 30. august 2010 ved Karrebæksminde.

Tema: Afprøvning af forskellige kajakker, der er velegnede til formidlingsture, Eksempel på maritim formidling med kajakker og Tips og tricks omkring sikkerhedsudstyr, grej mv.

(AnneKatrine Blond, Fjordhuset)

2. Temadag om havkajakformidling i Jylland 31. august 2010 ved Alrø i Horsens fjord

Tema: samme som ovenfor.

(Ole Sørensen, Odder museum, Lars Borch, Ungdomsringen og Efterskolerne)

Temadagene er for folk med erfaring i havkajak.

Andre tilbud

3. Tur til Mistershult Skærgård i Sydsverige 11-15. august 2010 (Kattinge Værk)
4. Fugletur i kajak, Hyllekrog, 28. august 2010 (Allan G. Nielsen, Fugleværnsfonden)
5. Fugletur i kajak, Agerø i Limfjorden 18. september 2010 ved Sydvest Mors (Allan G. Nielsen, Fugleværnsfonden, Lars Borch, Ungdomsringen og Efterskolerne)

Naturvejleder Lars Borch

Lars Borch